

אתה אוכל בכל מקום שאתה רואה:

ומקשינן: אימא: בכל מקום שאתה רואה אי אתה מעלה, אבל אתה זוכה שגם שחיטה מותרת בכל מקום שאתה רואה? (189)

ומתריצין: אמר רבי ינאי: אמר קרא, "כי אם במקום אשר יבחר ה', שם תעלה עולותיך ושם תעשה". ומשמע ש"העשייה", דהיינו זביחה, תהא במקום ההעלאה, והיינו בפתח המשכן, ולא בכל הרואה.

רב אבדימי בר חמא אמר: המקור להתיר אכילת קדשים קלים בכל הרואה את שילה, הוא ממה שאמר קרא "ועלה הגבול מזרחה תאנת שילה". ודרשינן "תאנת" מלשון

ק"ח-ב

"תאניה ואניה". מקום שכל הרואה אותו מתאנה עליו, לפי שנזכר על אכילת קדשים שלו, שהיתה שם במקום שממנו רואין שילה (190).

רבי אבהו אמר: המקור לכך הוא ממה שאמר קרא "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין", ודרשינן, עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו שלה, אשת אדוניו, תזכה ותאכל בקדשים כמלא עיניה שלה, בשילה, שהיא בנחלת יוסף. (191) ולמד שתיבת "פורת" היא מלשון פריה ורביה, שנתרבה לו מקום אכילה על ידי ה"עין".

רבי יוסי ברבי חנינא אמר: המקור ל"כל הרואה" הוא ממה שנאמר ביוסף "ורצון

וביאר שהאנחה אינה על העדר אפשרות עשיית המצוה, אלא על הנאת הגוף באכילה. אמנם כבר הקשו, שהרי אחר שילה באו לנוב וגבעון ושם הותר לאכול קדשים גם בכל ערי ישראל ולמה הצטערו על מקום האכילה בשילה? ובהכרח שמעלת הקדשים בשילה היתה גדולה משל נוב וגבעון, ולכן היו לה גבולות, שהתרחבו בזכותו של יוסף, ונמצא שהאנחה היא על מעלת הקדשים שבטלה, אך השחיטה אינה תלויה במעלת הקדשים אלא במקום הבמה, ולפיכך בנוב וגבעון הותרה בכל מקום, ולא התאנחו על מקומה בשילה.

191. מקורו של רבי אבהו לכאורה תמוה, שהרי בסמוך מסקינן שהמשכן היה בחלקו של בנימין ומה הברכה בעינו של יוסף, ולכאורה משמע מכאן ש"כל הרואה" תלוי בראיית העיר שילה היא בחלק יוסף, ואין צורך בראיית המשכן דוקא. ודלא כשיטת הירושלמי [מגילה פ"א הי"ב] ויתכן שתירוצו זה סבר ש"כל הרואה" היה בתוך נחלת יוסף, ובזכות עינו של יוסף זכו

אולם מנידון הירושלמי במגילה [פ"א הי"ב] אם צריך לראות את העיר או את המשכן, משמע כפירושו במשנה שתלוי בראיה ממקום האכילה [ואולי נקט שהנידון אם צריך לראות מהעיר או מהמשכן, והיתה לו גירסא שונה בירושלמי, אך אם כן תמוה שנקט שעומד בירושלים ולא במקדש, ואולי נקט שחלוק דין ירושלים שנקראת מקדש כמבואר בפיה"מ להרמב"ם ר"ה פ"ד, ונמשכת קדושתה בכל מקום שרואה ממנה, מה שאין כן בשילה שהיא רק לפני ה'.

189. לכאורה קושית הגמרא תמוהה שהרי צריך לשחוט לפני ה' דוקא, והיינו בעזרה ולא ב"כל הרואה", ובספר תורת הקודש [ח"א, לן] ביאר שאמנם השחיטה תפסל אך נידון הגמרא שב"כל הרואה" לא יתחייב משום שחוטי חרץ.

190. בנתיבות הקודש תמה איך מוכח שמתאונן על אכילה במקום זה, והרי יתכן שמצטער על מקום זה שהיה ראוי לשחיטה. [ואם כוונת הגמרא רק לפוטרו משחוטי חרץ, אינה קושיא].

אמר ליה רבי אלעזר: כגון בי כנישתא דמעון, משם היו רואין את שילה שלא היה מפסיק כלום ביניהם⁽¹⁹²⁾.

אמר רב פפא: "רואה" שאמרו, לא דוקא כשרואה משם את שילה כולו, אלא אפילו מקום שרואה מקצתו של שילה כשר הוא לאכילת קדשים קלים⁽¹⁹³⁾.

בעי רב פפא: מקום שאם הוא עומד שם רואה את שילה, אבל כשהוא יושב אינו רואה, מאי דינו לאכילת קדשים קלים?⁽¹⁹⁴⁾

בעי רבי ירמיה: כשהוא עומד על שפת הנחל רואה הוא את שילה, וכשהוא בתוך הנחל אינו רואה, מאי דינו?⁽¹⁹⁵⁾

שוכני סנהפ, ודרשינן, "ורצון" היינו עין שלא רצתה ליהנות מדבר שאינו שלה, תזכה ותאכל קדשים בין גבולות שאר השבטים השנואין שלה ששנאו את יוסף, דהיינו בכל הרואה את שילה אף שהוא בנחלת שאר שבטים.

תנא: "רואה" את שילה שאמרו שאוכלין שם קדשים קלים היינו דוקא כל שרואה ואין דבר מפסיק בינו לשילה שעל ידי זה אינו רואה, אף שאינו רחוק כל כך ואילולי דבר המפסיק אפשר היה לראות.

אמר ליה רבי שמעון בן אליקים לרבי אלעזר: אסברה לי, הראני דוגמא לדבר.

מקום האכילה מכל מקום בשילה או רק ממקצת שילה.

194. השפת אמת פירש שבספיקו של רב פפא ישנם ג' צדדים, א. כיון שיכול לראות בעמידה, מותר לאכול במקום זה גם בישיבה. ב. כיון שבישיבה אינו רואה, ודרך אכילה בישיבה, לפיכך גם בעמידה אינו אוכל. אף שבעמידה יכול לראות. ג. יתכן שבעמידה אוכל כיון שהוא רואה, ואילו בישיבה שאינו רואה לא יאכל.

ולפי זה הביאור בספק הסמוך בעומד בתוך הנחל, הוא אם תמצי לומר שיושב אינו אוכל כי צריך שיראה גם בישיבה, מכל מקום בנחל יתכן שאין תלוי בראייתו בישיבה, כי לולי הנחל היה רואה גם בישיבה. [ולכן אין שפת הנחל נחשבת דבר המפסיק, כי אין המקום נגרע אלא בהפסק מרוחק, אך באותו מקום הרי יכול לשבת על גביו] ומאידך יתכן שאף אם יושב אוכל, בתוך הנחל לא יאכל כי אף אם יעמוד לא יראה וראה חק נתן ופנים מאירות.

195. לפירוש רש"י בתמורה שצריך שיהיה

לאכול בכל נחלתו אף חוץ ל"מחנה ישראל" שבעיר שילה.

192. בירושלמי [שם] מצינו שהיה ספק בין בית מעון לשילה, ובשיירי קרבן תמה איך נחלק עם הבבלי במציאות. אמנם כבר הוכח לעיל שדעת הבבלי שכל הרואה תלוי בראיית העיר, ואילו הירושלמי נקט שצריך לראות את המשכן, ונתן שיעור לכך כגון בית מעון, ולכאורה תמוה איך נקט גם הבבלי שיעור זה, ובהכרח שבין בית מעון למשכן היה הפסק, אך בינו לעיר לא היה הפסק, ונמצא שהוא שיעור לראיית העיר לאכילה, ולראיית המשכן באופן שאינו מועיל מפני ההפסק.

193. לדעת רש"י בתמורה, ש"כל הרואה" תלוי בראית אדם העומד בשילה [הובא לעיל] לכאורה תמוה מה היא ראיית מקצתו, ולפירושו במשנה, הכוונה שהעומד במקום האכילה רואה את מקצת המשכן או מקצת העיר שילה וכמבואר בפנים].

ובהכרח שנקט כי הנידון אם צריך לראות את

ומסקינן: תיקו!

כי אתא רב דמי אמר: בשלשה מקומות שרתה שכינה על ישראל: בשילה, ונוב וגבעון⁽¹⁹⁶⁾, ובית עולמים, ובכולן לא שרתה אלא בחלק בנימין, שכולן היו בחלקו, שנאמר אצל בנימין "חופף עליו כל היום", ודרשינן, כל חפיפות של השכינה לא יהו אלא בחלקו של בנימין⁽¹⁹⁷⁾.

אזיל אביי, אמרה את דברי רב דימי קמיה דרב יוסף.

אמר רב יוסף: חד ברא הוה ליה לכילייל, אביו של אביי, ולא מיתקן, כי אי אפשר לומר כדבריו שכולן היו בחלק בנימין, והכתיב "ויטש את משכן שילה", וכתוב שם "וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר", ומוכח ששילה היתה בחלקו של יוסף?

אמר רב אדא בר מתנא: מאי קא קשיא ליה לרב יוסף? דלמא שכינה היתה בשילה בחלק בנימין, וסנהדרין בחלק יוסף, ולכן כתיב "באהל יוסף", שמקום מושב הסנהדרין הוא סמוך למקדש, בדרך שמצינו בבית עולמים, שהיתה שכינה בחלק בנימין וסנהדרין היו בחלק יהודה.

אמר ליה רב יוסף לרב אדא: הכי השתא! אינו דומה זה לזה, כי התם, בבית עולמים, מיקרבן נחלות של יהודה ובנימין גבי הדרי, ואפשר לפרש שהסנהדרין היו סמוך למקום המקדש. אך הכא בשילה, מי מקרבן שילה לסוף נחלת בנימין?, ואיך נפרש שהמקדש סמוך לנחלת יוסף?

ומתריצינן: אמרי, הכא נמו, בשילה, מקרבן שילה ונחלת יוסף.

כדאמר רבי חמא ברבי חנינא לגבי בית עולמים: רצועה היתה יוצאת מחלקו של

מקום האכילה נראה משילה, צריך לדחוק שהנידון בעומד ויושב ובעומד על שפת הנחל, הוא האם צריך לראות את עצם המקום, או שדי אם רואה את האוכל במקומו ולפיכך די לראותו כשהוא עומד, ואפילו על שפת הנחל מועיל לתוכו. ולגבי הספק בנחל אפשר לפרש באופן פשוט יותר, שהנידון כשרואה משילה רק את שפת הנחת ואינו רואה את תוכו.

196. המהרש"א תמה הרי גם באהל מועד שבמדבר ובגלגל שרתה שכינה, והיינו לשיטתו שכתב בשבועות [טו, א] שגם בנוב וגבעון לא היתה קדושת מקום, ורק המשכן גופו היה קדוש [וכמו שביאר המשך חכמה במדבר ז, א שלכך היה המשכן טעון משיחה לקדשו, מה שאין כן במקדש שאינו טעון משיחה כי מקומו קבוע,

והמקום קדוש]. אך תוס' בסמוך [ק"ט, א] ובפסחים [לח, ב ד"ה ונאכלין] נקטו שמביאין בכורים בנוב וגבעון ויש בהם קדושת מקום, וגם רבינו חננאל במגילה [י, א] כתב שאחר שילה שרתה השכינה בנוב ובגבעון, ונמצא שחלוקה השראת השכינה מנוב וגבעון ואילך, שחלה קדושה על המקום, ואילו במדבר ובגלגל חלה רק על המשכן.

וראה באוצר הספרי [להגר"מ זמבא] בענין קדושת עבר הירדן שהראה ראיות לכאן ולכאן אם היתה קדושת מקום בנוב וגבעון. ובביאורו זרע אברהם לספרי פ"י כי תבא האריך בזה, וראה הערה הבאה.

197. הקרן אורה דקדק מכאן שהיה חיוב עליה לרגל גם בנוב וגבעון כיון שנבחר למקום

במחלוקת תנאים.

דתניא: "חופף עליו" זה מקדש ראשון, "כל היום" זה מקדש שני, "ובין כתפיו שכך" אלו ימות המשיח, שבכל אלו בלבד שרתה שכינה בחלק בנימין, אך לא בשילה ונוב וגבעון. וברייתא זו אינה סוברת רב דימי.

רבי אומר: "חופף עליו" זה העולם הזה, וכולל כל מקום ששרתה שכינה, ואף שילה ונוב וגבעון בכלל, והיינו כרב דימי.

"כל היום" אלו ימות המשיח. "ובין כתפיו שכך" זה העולם הבא (200).

יהודה, ונכנסת לחלקו של בנימין, ובה היה מזבח בנוי. (198) והיה בנימין הצדיק צופה ברוח הקדש שכן עתיד להיות, ומצטער עליה לבלעה את הרצועה לחלקו.

הבא נמי בשילה, רצועה היתה יוצאת מחלקו של יוסף לחלקו של בנימין, ומגיעה עד שילה, וכך היתה קרובה שילה שהיתה בחלק בנימין לנחלת יוסף ששם היו הסנהדרין, והיינו דכתיב "תאנת שילה", על שם שהיה בנימין מתאונן על הרצועה (199).

כתנאי! דרשתו של רב דימי מ"חופף עליו כל היום", שבכל המקומות ששרתה שכינה היה בחלקו של בנימין, שנויה היא

מחלוקת רב אדא ורב יוסף, ומוכח כן ממה שאמרו במגילה [טז, ב] שבנימין בכה על צוארי יוסף על חורבן המשכן שעתידי להיות בחלקו של יוסף, והיינו כרב יוסף. וראה בכתבי הגרי"ז עה"ת בראשית [מה, יד].

199. רש"י [בתחילת העמוד] כתב שלא מצא פס' זה אלא בגבולות הארץ, ומסתבר שכוונתו שלא מצאו באופן שראוי להדרש כדלעיל שמתאוננים בו על "כל הרואה" כי לא שייך לקבוע גבול קבוע כאשר לכל אדם יש גבול אחר לראיה, אך ודאי אפשר לדורשו על מה שהתאונן בנימין שהוא גבול קבוע של הרצועה שנלקחה מחלקו.

200. משמע שלכולי עלמא לימות המשיח יהיה מקום המקדש בחלק בנימין. אכן כבר כתבו תוס' בב"ק [פב] שאף למאן דאמר ירושלים התחלקה לשבטים, חזקו וקנאוה מהם כדי שיהא לכל ישראל חלק בה, וביאר הגרי"ז [בהל' בית הבחירה] שדין זה שהשכינה תהיה בחלקו של בנימין וכן "המזבח בחלקו של טורף", תלוי

שכינה. וכן דקדק לעיל [קטז, ב] מרמב"ם וירושלמי שמביאין שם חגיבה וראיה, וכבר הבאנו כן מהמשנה למלך [פ"ג מאבל ה"ז], וכן נקט בשו"ת מהר"ן חיות [סי' ז].

אך זה תמוה שהרי במכות [י, א] מצינו שאמר דוד שמעתי בני אדם אומרים מתי ימות זקן זה וכו' ונעלה לרגל, ומשמע שבזמנו לא עלו. וגם ברמב"ן עה"ת [דברים יב, ח. טז, יא] מבואר שאין חיוב עליה לרגל אלא במקום אשר יבחר ה' ולא במשכן. וראה חזון יחזקאל [חגיגה פ"א ה"ב] לגבי אלקנה שעלה רק פעם אחת בשנה לגילה.

198. רש"י עה"ת פירש "כל היום משנבחרה ירושלים לא שרתה שכינה במקום אחר" ואינו מפרש כרב דימי שכבר קודם לכן שרתה רק בחלק בנימין. שהרי נקט שם את סברת ת"ק בברייתא להלן שבנין בית המקדש היה בחלקו של בנימין. אך משכן שילה היה בחלקו של יוסף וכרב יוסף שנחלק על רב דימי. ולשיטתם "כל היום" אינו אלא מבית המקדש הראשון ואילך. וראה בפנים מאירות [בע"א] שביאר כך את

ומבארינן: שבע שכבשו נלמד ממה דקאמר כלב בשעת חלוקת הארץ כשבא לתבוע את חברון שהובטחה לו על ידי משה, "בן ארבעים שנה אנכי בשלוח משה עבד ה' אותי מקדש ברנע לרגל את הארץ ואשיב אותו דבר כאשר עם לכבי". וכתוב שם "ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה".

כי עבריה כלב לירדן בר כמה הוי? בר שבעין ותמני, שהרי עברוהו שלשים ושמונה שנה אחרי שלוח המרגלים שהיתה בשנה שניה [ואז היה כלב בן ארבעים], וקאמר עכשיו בשעת חילוק "בן חמש ושמונים שנה", הרי שבע שנים נשתהו מעברם את הירדן עד עתה, שכבשו בהן את הארץ.

ושבע שחלקו, מנלן?

איבעית אימא סברא היא, מדשבע שנה כיבשו, שבע שנים נמי חלקו.

ואיבעית אימא: מדלא משכחת לה ביאור בדברי יחזקאל "בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר חתה העיר היתה עלי יד ה'" אלא אם נאמר שחלקו שבע שנים.

וכן הוא החשבון: הרי אותה שנה היתה שנת היובל, שראש השנה שלה [דהיינו תחילת דיני היובל] הוא בעשור לחדש, ואם נאמר כי שבע שנים חלקו וכיחד עם שבע

תנו רבנן: נאמר [במלכים א ה, ו] שבנין הבית הראשון נבנה אחר ארבע מאות ושמונים שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים. ונמצא כי

ימי אהל מועד שבמדבר — ארבעים שנה חסר אחת.

ימי אהל מועד שבנגל — ארבע עשרה שנה. שבע שכבשו ושבע שחלקו.

ימי אהל מועד שבנוב וגבעון — חמשים ושבע שנים.

נשתיירו לשילה מתוך ארבע מאות ושמונים שנה, שלש מאות ושבעים שנה חסר אחת.

ומבאר הגמרא את דברי הברייתא:

"ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים חסר אחת", מנלן?

דאמר מר: שנה ראשונה לצאתם ממצרים עשה משה את המשכן, שנה שניה חוקם המשכן ושלח משה מרגלים! ומכאן שימי אהל מועד שבמדבר היו משנה שניה עד סוף ארבעים שנה שהיו במדבר, דהיינו ארבעים חסר אחת.

עוד שנינו בברייתא: "ימי אהל מועד שבנגל ארבע עשרה שנה, שבע שכבשו ושבע שחלקו".

מנלן?

השכינה בחלקו שקבל בחלוקת הארץ. ונפקא מינה שלא יהא יסוד בקרן דרומית מזרחית שהיא בחלק יהודה].

בחלוקת הארץ ואין צורך שיהא בבעלותו כל הזמן, [וראה דבריו בכתבים עה"ת פרק ויחי ובכתבי הגר"ח סי' רנב]. ויתכן שגם לעתיד לבא לא תתחלק ירושלים לשבטים אלא תחשב

שחרבה שילה.

וכתיב "ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים [שנתנוהו שם אחר שהחזירוהו פלשתים לאחר שנשבה] **וירבו הימים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי ה'".**

הני עשרים שנה כך הוא פירוטן: **אחת עשרה שנה שמלך שמואל בעצמו** אחר שמת עלי (ושנה אחת שמלך שמואל ושואל ביחד), **ושתיים שמלך שאול לבדו, ושבע שנים שמלך דוד בהברון על יהודה, דכתיב "והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה, בהברון מלך שבע שנים".** וככלות עשרים שנה אלו, דהיינו בתחילת מלכות דוד בירושלים, הביא דוד את הארון מקרית יערים לעיר דוד, ואחר כך נוספו עוד שלשים ושלוש שנה של מלכות דוד בירושלים, **וארבע שנים דשלמה עד בנין הבית, דכתיב "ויהל לבנותו בשנת ארבע למלכותו",** הכל ביחד חמשים ושבע שנים שעברו מחורבן שילה עד בנין הבית, שהם כל ימי נוב וגבעון שעמד שם המשכן מחורבן שילה עד לבנין הבית.

נשתיירו לשילה מתוך ארבע מאות ושמונים שנה שעברו מיציאת מצרים עד בנין הבית, [כשנפחית ארבעים שנה שבמדבר, וארבע

שכבשו הם ארבע עשרה שנה, יוצא החשבון נכון, לפי שהבית נחרב בשנת שלשים ושש ליובל, וארבע עשרה שנה אחר כך, דהיינו ביובל, היה דבר ה' ליחזקאל.

כיצד? מיציאת מצרים עד בנין הבית ארבע מאות ושמונים שנה. ואם נפחית מזה ארבעים שנה שבמדבר, שלא נהג בהם יובל, ונוסף ארבע מאות ועשר שנה שבהם עמד הבית, הרי ביחד שמונה מאות וחמשים שנה, שהם שבע עשרה יובלות שלמים. ואם נפחית מזה עוד ארבע עשרה שנה של כבוש וחילוק, שלא נהג אז עדיין היובל עד לאחר ירושה ושיבה, נמצא שהבית נחרב ארבע עשרה שנה קודם השלמת היובל.

עוד שנינו בברייתא: **"ימי אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע שנה".**

מנלן?

ומבארינן: **דכתיב** במות עלי כשנשבה הארון **"ויהי כהזכירו את ארון האלקים... ויפול... וימת".** ותנא: **כשמת עלי הכהן חרבה שילה,** (201) **ובאו להם לנוב.**

כשמת שמואל הרמתי חרבה נוב, ובאו לגבעון! ומכאן שהארון נשבה באותו זמן

משילה ע"פ ה', ותמוה מסוגין שנינו "חרבה שילה", ולא מסתבר דהיינו העיר שילה, שהרי נאמר בתהלים [עד, ח] שרפו כל מועדי אל בארץ, ופרש"י דהיינו בתי ועד שלו ופלישתים החריבו שילה.

וכבר הבאנו כי במשך חכמה [במדבר ז, א] כתב שמשכן צריך משיחה כי הקדושה תלויה בכנין שעובר ממקום למקום, אך יתכן שבשילה

201. החתם סופר [יו"ד רסד] כתב שלא מצינו שנתצו פלישתים את משכן שילה אלא רק שנשבה הארון, ובהכרח שכיון שבאו בו פריצים התחלל המשכן והותר לנתצו לכל צורך שירצו. וראה דבריו עה"ת [פר' ראה] שהותר לנתצו כדי לבנות בית המקדש [וה"ה משכן בנוב וגבעון].

והחזו"א [קמא מא יח] כתב שלא מצינו בכתוב שחרב משכן שילה אלא העתיקוהו